„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА

за Аустро-Угарску:

на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у сребру).

на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплат и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 25. У Новоме Саду у недељу 17. (29.) фебруара 1880. ГОДИНА XV.

ГЛАСОВИ О РАТУ.

У прошлом броју саопштили смо у главном садржај чланка Бисмарковог органа, у ком се на Русију тужба подиже због њезиног оружања и утврђивања на западној јој граници. Немачки лист отворено вели, да Русија не чини та утврђења с тога, што се боји нападаја са стране Немачке, него с тога, што хоће да удеси основу за свој нападај против Немачке. Русија би рада, да претстави народу руском, како јој грози опасност од стране Немачке, те да тиме раздражи јавно мнење против Немачке. Уз то тај немачки лист, који је тако навалично задувао у ратну трубу, чини упоређење између освајачких идеја Русије и Француске и позива се на Наполеона I., који је рекао: „За педесет година Европа ће постати ил козачка ил републиканска.“

Истина Бисмарков орган донео је на скоро после тога други чланак, који се труди да ублажи оне прве речи и који доказује, да се Русија може онде, где нема природних граница, утврђивати просто из обзира на своју сигурност, а да при томе никаквих нападачких смерова не гаји. Но док је овај други чланак, коме је цел ублажавање и умирење, света угледао, дотле се журналистика, именито она у овој монархији, дочепала оног првог чланка и на први ратни глас из Берлина и свој први одјек дала.

Кад би се по том гласу и одјеку, што се разлегао по новинарском свету, судити могло, онда би стојали на прагу немачко-руског рата. Да ли је пак ствар читава већ дотле дозрела, то је тешко рећи. Интереси руски и немачки, који би при хладном расуђивању требали да буду руковођа у међународним одношајима, неукрштавају се тако, да би те две државе апсолутно морале на мач апеловати, ако ће да у том погледу до какве одлуке дођу. Но ако би се с те стране и тражило у заман узрока ратном крику, то се опет с друге стране порећи неможе, да је од берлинског уговора овамо по све престао онај пријатељски одношај између те две северне царевине, за који Бисмарк поносито наглашаваше, да је векове преживио, и да је после тог конгреса наступио потпуни обрт у том погледу. Немачка је под Бисмарковим руковођењем толико штетно утицала при последњем закључку мира на интересе Русије, да се Бисмарк збиља мора у савести немирним осећати, кад се тога сети. Отуда му пониче потреба, да тужбе и обеде подиже на Русију, не би ли тиме изазвао на видело тајне намере петроградских државника, и у случају нужде одлучном иницијативом извио се из непријатног дефензивног положаја свог.

Колико се дакле са те стране може разјаснити ратна труба, што је из Берлина на глас дају, толико се исто разумети може, што се и у овој нашој монархији одма пристало на тај глас. Није чудо, овде се до земље црне клања Бисмарку, а с друге се стране из дна срца мрзи на Русију. Особито су Мађари, који би радо да употребе моћ немачку на уништење Русије, тог славенског дива, којег мрзе, јер са њега у страху умиру. С тога ће они у свако доба прихватити глас, који гони у рат против Русије. Ено „Пестер-Лојд“, та труба мађарске спољне политике, иде за један корак даље од Бисмарковог листа. Каже, како Русија и на истоку против Аустро-Угарске испод земље агитује. То је по његовим речима онај панславенски, ил боље рећи панруски дух, који не само у Србији, него у последње време и у Босни непрестанце војује против ове монархије и због чега се и ова држава мора оружати на јужним границама, да би том руском подривању једним махом на пут стала.

Као што се отуда видити може, „Пестер Лојд“ би радо хтео, да се на Бисмарка угледа, те да и ова монархија пође трагом провокације. Тај лист изриком каже, да ће ова монархија, ако решително поступи на јужним границама својим, моћи дознати, шта у Русији смерају и е да ли су напустили своју традиционну источну политику. Колико је за Немачку руско утврђивање и оружање на западној граници меродавно за планове руске толико ће за Аустро-Угарску мерило бити о даљој политици руској оно, како ће се владати напрема агресивној Аустро-Угарској на истоку, хоће ли скрстити руке и тако напустити земљиште својим противницима.

Чудновато је, да се такова прашина по немачко-мађарским листовима против Русије диже баш у ово доба, непосредно после најновијег атентата у Петрограду. С једне стране, ти исти листови поводом нихилистичких завера пуни су доказивања, како је Русија у унутрашњем расулу и како је престала бити више опасна осталом свету. С друге пак стране тврде на све грло, како се Русија оружа и утврђује, те како смера, да отвори нападачку војну и против Немачке и против Аустро-Угарске. Ту је неко малено противсловље, у које Немци и Мађари упадају. Но то не смета њима, ако мисле, да је за Русију после последњег атентата наступио слабачак тренутак, у којем ће они по вољи и без зазора моћи се својој мети приближити. Њима се чини, да могу у овај мах покушати, да један корак немачке источне политике напред учине. Мисле, да Русија неће смети прихватити њихова изазивања. У тој нади, обе ове државе, које су склопиле савез за обрану, претстављају себе као посве невине, којима од Русије опасност грози. Тако је Бисмарк чинио и пре 1866. год. и пре 1870., па тако и сад чини с тим додатком, да уза њ пристаје и ова наша монархија. Према томе могло би се веровати, да се неки нови догађаји спремају од стране тих савезника за обрану, догађаји, који ће јако засећи у туђу такозвану интересну сферу, те су ради, да том ратном повиком одијум са себе свале и својим смеровима у јавном мњењу пута утру.

Какви ће то догађаји бити, дознаће се можда овога пролећа већ, а дотле ће се видети и то, шта ће и како ће Русија напрема читавој тој повици. Свакако је на јадном темељу заснован тај мир у Берлину, којег „Пестер-Лојд“ данас према својим смеровима можда простим примиријем крсти, кад се тако често узрујава јавно мњење и кад се на све стране неки процепи показују, из којих се само ратом извући може. Русија је, каже се, у процепу са нихилиста и може једино у спољашњем рату изласка наћи; Европа је у процепу са непрестаног а неподношљивог оружања; те се тог стања само што скоријим ратом опростити може. Где се толики услови општем рату гомилају, ту ће овај једном и да дође, можда раније него што се у опште мисли и можда на ужас онима, који га сад можда само као баука по дувару молују.

„Преса“ и „Епоха“ о уставности у Русији.

„Преса“ размишљајући у уводном чланку у листу од 12 (24). фебр. о нихилистичним покорима у Русији, завршује овако:

Оних осамдесет милијуна пак чуде се чудом, слушајући о неделима завере, и не разумеју их. У њиховој вери у велеможност цареву, у његову доброту и мудрост и његове одлуке, почива апсолутна власт руског цара. Разумемо, да и поштеним саветницима несретнога монарха, који их пита, шта сад да се ради, тешко пада, уздати се само у веру оних осамдесет милијуна; разумемо, да се боје, да цар према државном сабору, у ком слободна реч важи и слободна одлука вреди, не изгуби своју моћ, пре но што се државна власт наоружа против живих остатака завере. Па шта онда? — Разумемо тај страх.

Али шта онда, ако једном изневери онај случај, који је до сад монарха и — рецимо отворено, јер је истина — значај монархије спасавао; ако оних осамдесет милијуна, који слушају власт и завери пркосе, дозпаду, да заверенци „бађушки“, цару могу бити опасни; ако се та велеможност, која живи и која још дуже хоће да живи, пољуља у очима оних осамдесет милијуна? Онда је вера напуштена, а није ни покушано, да се задобије љубав и уверење. Но у томе и јест разлика игре. Ако се хоће, да се у Русији устав заведе, за то се иште мудрости и постојане одлуке. Ако ће апсолутна сила и даље постојати, за то се, погледом на заразну заверу, иште постојаност сретног случаја. Верозакон и разум забрањују, да се човек много узда у судбину. Данас може и сме цар свију Руса још рећи: У мене је моћ, хоћу да је поделим са најбољим синовима свог народа, и монарх, који својим поданицима може покловити слободу права и право слободе, који је сретан, те може искуства стогодишње уставне владавине употребити при мерењу тог поклона, тај у нова усађује љубав у срца својих поданика, тај зато само да ће срећу своје државе, тај ће и опстанак својег стародавног дома за векове заштитити, утврдити и довољно укоренити, тако да ће обоје моћи иркосити и самим случајевима, ако ови не би били сретни, као до сад.

Јевропа пак, која мора данас са запетом пушком стојати испред руско-француског савеза, испред кооперације југа са севером, испред преласка словенске светске силе преко граница Ипђије; Јевропа која данас не зна, е да ли ће се буктиње сила, што се боре између Неве и Амура, погасити или ће свет запалити, — та Европа сме и мора моћницима у Петрограду, саветницима оног безмирног монарха довикнути: Помирите се с народом, да може бити мира међу народима.

Прашка „Епоха“ има у 54. броју од 12. (24.) фебр. чланак под насловом „Оставка и устав“, у ком истина не каже, да за Русију није устав, али држи, да уставност неби нихилизму крај учинио, из чега би као следовало, да устав неби ништа помогао; но напоследку завршује овако: „Ми допуштамо, да би државна власт вероватно у народном представништву нашла савезника противу превратне (разуме: „нихилистичну“) странке; ми допуштамо, да би са уставом у држави ускрсло више интереса за одржање законитог реда у држави, и да би нихилисте од тога тренутка престали у Европи важити за уставоборни живаљ, да би се напротив они морали изјаснити као „комунари и црвене социјалисте, да би дакле њино побијање лакше било, али ни оставка цара, ни издатак каквог „брзо узајмљеног“ устава не би тај — нихилистични — живаљ са света уклонио.“ По ако неби уклонио, зар неби доста било, да би уставни развитак абсолутизам, или боље рећи злоупотребе, које се у његово име и под његовим покровом чине, с једне, превратни нихилистични живаљ с друге стране сузбио, и слободном, самосвојном развитку народа пут отворио? Чудо нам је, да „Епоха“, која је историјско ческо право ма и међу тим о клин обесила, и у споразуму Чеха са слободњачком немачком странком за чески народни развој јамства тражи, у Русији „перхоресцира“ устав и уставност. Ни у Француској, и Немачкој, ни у Италији, и Енглеској није са уставом престао социјалистични живаљ — али у Енглеској, у колевци „интернацијонале“, мало је остало социјализму верни раденика, као што се и саме социјалисте на то туже; у Француској је ерупција „комуне“ била тренутна, изазвана с једне стране одпором противу измирења са Пруском, с друге стране одпором противу ограничења општинског права, и тек се у развоју изврзла у неку социјалистичну; данас је нестаје испред боље републике. И у Немачкој уставност — каква, така — држи вагу социјализму, и сузбија га.

Дакле би и у Русији уставност имала подобан значај и уплив, и то још у већој мери, јер би се на сунцу слободе и идеја народности руске, и то у славенском правцу свесније и крепчије развила. На против дуготрајно сузбијање и најумеренije уставности скопчано је са опасности, да абсолутистична државна власт према нихилизму остане усамљена, да они, што желе устав, и што би задовољни били, на његовом основу даље развијати се, без уставности остану у борби противу нихилизма скрштени руку, и да напослетку у случају каквог сукоба са суседима и какве инвазије непријатељске подигне се у Русији унутрашња буна, било „уставоборна,“ као оно у Француској републиканска, после „Седана“, било „нихилистична“, као оно она друга у Француској после Верзањски преговора мира.

Значајно је, да „Преса“ пише за уставност у Русији, а „Епоха“ супрот. Могло би се мислити, да Преса држи, да би уставност руски народ са унутрашњим питањима тако забавила, да за спољашње не би ни времена, ни воље, ни снаге преостало, а „Епоха“ опет, као и неки други Славени мисле, да је абсолустична концентрација државне власти у Русији погоднија за решење спољашњи питања и то у славенском правцу. У историји има примера и за једно, и за друго, и француска историја показује у обим фазама. Но ми држимо, да се руска спољашња политика за све време абсолутизма до скора показала више династичка, „легитимистичка“, а да би тек струја слободнијег уставног живота сам на од руски подигла на висину спољашњег позива велике државе и великог славенског племена руског.

Политички преглед.

Промена на банској столици у Загребу да богме да у велико занима будапештанске листове. „Еленер“ пише: Угарско-троједничко поравнање ступа тим (тј. променом бана) у нов стадијум. Погледом на догађаје, што се збивају у Троједници, јавно мњење у Угарској за цело ће радосно поздравити енерђичан поступак Коломана Тисе. Правац и тежиште тог поступка огледа се за сад у промени, што се догађа са носиоцима банског достојанства. — „Пешти Напло“ вели, да ће сваком пасти у очи хладан тон највишег ручног писма, којим се Мажурапић диже са столице бана од Троједнице. Одусталу бану нити се изриче захвала, нити се даје какво одличје. — Загребачки листови овако схватају промену бана. „Нар. нов.“ надају се, да ће гр. Пејачевић аристократију опет увући у јавне послове. — „Агр. Цјтг.“ вели: Ако гр. Пејачевић узиде за тим, да се материјално и просветно стање народа унапреди и да се утврди братски споразум с Угарском, онда може сигуран бити, да ће га свако потпомагати.

Званичне „Беч. нов.“ доносе од цара потврђен **заједнички прорачун** за 1880. годину. Заједнички издатци износе 104,731.832 ф. Одбивши царински паушал, остаје терета на Цислитаву 68,416.000 фор., на земље утарске круне 29,321.000 фор. К томе долази ванредна потреба за војску у Босни и Херцеговини у износу 8,045.000 фор. И та се свота по обичном размеру дели на обе државне половине. Најпосле накнадни кредити износе 650.000 фор.

Из окупираних покрајина по ново стижу гласови о **немирима**. „Пол. кор.“ јавља, да су код Плевља хајдуци напали на Аустро-угарску стражу, но од стражара никога нити убише, нити обранише. Ухваћена су и ухапшена четири хајдука. Верујемо поменутом извору, јер је обично чист и истинит, али не ће бити, да је ствар само у томе, што „Пол. кор.“ јавља. Пре краткога времена отишла је 26. пешачка пуковнија великог кнеза Михајила из Чајнице на границу новопазарску, а 76. пуковнији бар. Кнебела у Сарајеву заповеђено је, да се спреми за полазак. Мора дакле, да се „тамо доле“ нешто куха. „Пешт. Лојд“ дознаје, да та „ствар, коју у Сарајеву труде се да што невиције прикажу, а у Бечу по обичају са свим прећуте, има озбиљнији вид.“ Кад су на име ту скоро, прича тај лист, неколико батаљона килићеве бригаде, што у Полимљу лежи, ишли на вежбање, просне се из заседе ватра на заходницу колоне. Е ди ли је ватра била јака или слаба, „П. Л“. не зна, но мисли, да није пало само неколико матака, кад се сарајевска ђен. команда нашла побуђеном, да изда на пред поменуту заповест. Не зна, ни да ли је који војник погинуо или се обранио. По томе, што је одмах постављено и опремљено санитетско одељење 76. пуковније, може се много што шта нагађати, но „П. Л“. не ће ништа да нагађа, док се не обелодане појединости тог догађаја. Само строго осуђује, што се ништа подробније не зна и што се свету ништа не јавља о догађају, који се још пре три недеље дана догодио и који је, као што „Аж. Ава“ из Цариграда дознаје, гр. Дупском дао повода, да на Порти рекламише о тој афери. Извесни војничко-бирократски кругови, вели, треба да знају, да тајањем и ћутањем не ће ствар забашурити, него само публику већма озловољити.

Ма да је Аустро-Угарска одавна припознала **независност Румуније**, и пак је она у неколико секундирала оним трима велесилама, што су тек 8. о. м. исти корак учиниле. Управила је на име на букурештанску владу ноту, у којој изриче наду, да ће Румунија, као што је обећа, све се више прилагођавати либералним начелима, која је берлински конгрес гледе јеврејског питања поставио у чл. VII. својих одлука.

Са потпуно веродостојне стране, као што вели, дознаје „Нова сл. Преса“ да се **талијанска граница** утврђује, као год и аустријска. Ма да је, вели, талијанска влада од Аустрије добила миротљубива уверавања, и пак она живо ради, да што брже изравна „поремећену равнотежу“ у војничким одношајима са својом сусетком. Она тврди, да су талијанске области, што се сучељавају с Тиролском, широм отворене аустријском нападају. Још 1877. хтеде ђен. Мезакапо да подигне више градића на северозападној граници, но по што је за Бројија однос Француске к Италији сваким даном то све гори бивао, то су већ за то одобрене своте употребљене на утврђење француско-талијанских алпских кланаца и Рима. Сад пак у Риму мисле, е

је дошло време, да се стара мисао прихвати, те ће се на скоро, вели се, учинити нужни кораци, да се од коморе „кратким путем“ добију за то нужни фондови. Ђенерао Пијанели налази се у овај мах у Риму, где с владом прегледа пројекте за утврђења, које је заповедништво женијске војске израдило и већ поднело.

О стању **плавско-гусињског спора** дознаје „П. Л“. из Беча, да ће скорим почети вођања о конкретним предлозима, ма да Порта још није званично на Цетињу своје пропозиције саопштила. Исти вели, да се главни спор води због брда Хума, који и Порта и Црна Гора себи присвајају, а парбенице не могу ни у томе да се сложе, одакле ће почети међа, што ће ићи преко Сема.

По петроградским вестима, потврђено је, да је познати нихилиста **Хартман**, који је у Паризу ухваћен и ухапшен, истоветан с оним човеком, који је купио онај дом у Москви, из ког је одведена мина под железничке шине и извршен московски атентат. Као што се зна, Хартман се тада, када је купио онај дом, по имену казивао Сухоруковим и издавао за грађанина из Саратова После атентата „внезапу“ га нестане из Москве. Руска влада уверена је, да је Хартман — Сухоруков и Сухоруков — Хартман, па је француској послала сва писмена, којима се његова идентичност доказује и он оптужује, те иште, да јој француска влада изда Хартмана. Хоће ли француска издати, не ће ли, о томе се вести укрштавају, као и о томе, да ли је Хартман признао своју кривицу. Неки мисле, да ће у том питању доћи на пробу одношај Француске и Русије једине према другој. Ствар ће се брзо преломити, ако је истина, да је руски посланик на паришком двору, кнез Орлов, уверавао, да ће отићи из Париза, ако се Хартман не изда. Ток и развитак те афере свет радознало очекује.

Што се тиче **последица атентата** у „двору“, дознаје „Н. б. тгблт“ из Петрограда, да су мишљења царевих већника различита у погледу мера, које би ваљало предузети ради искорењења нихилистичког зла. Највише се ломе, хоће ли се садашња владавина пооштрити или ублажити. Онај први назор заступа министар Маков, овај други гр. Шувалов. Уз Шувалова стоји царевић Александар, уз Макова велики кнез Костантин Николајевић. Већина пак саветника за то је, да се пооштри сваколика администрација и да се ништа не попушта. Та већина јамачно ће и победити. Као што пак „П. Лојд“ дознаје, влада руска намерава и с поља покренути акцију против нихилиста. Горчаков на име намерава, да учини кораке код великих кабинета, да се укине или бар сузи заштита прибежишта оним нихилистама, за које се докаже, да су учествовали у атентату. Не зна се, како ће силе прихватити тај корак.

Најновијим аларм-чланком „Норд. Алг. Цјтга“, који смо у прошлом броју у опширном изводу саопштили, отвовен је нов **новинарски рат немачко-руски** коме су у осталом већ претходила омања чаркања. Тако су пре неки дан „Молва“ и „Ст. Петерб. вједом“. елсаско-лотаривђијско питање и немачко оружање означили као праве црне пеге на политичком обзору. Инспирисана „Пошта“ одговара им, па вели: „Русија је од наполеонске Француске наследила саме освајачке ратове. Нико не ће ништа друго моћи назрети у последњем турском рату. Као што је Наполеон 1870. Немачку, 1862. Мехико, 1859. Аустрију напао, а није био изазван, тако је и Русија само ради својих интереса и ради освајања земаља 1877. год. Турску напала; не може се пронаћи, какву другу циљ може имати грдна руска војска, него освојења на рачун свију суседних јој држава почевши од Азије, па до западне јој границе. За све веће оружање дакле мора порезничка Јеврона нарочито и скоро једино руску освајачку политику учинити одговорном. Кад не би на њу рачунали, давно би се умириле и ратоборне странке у Француској и талијанска Иредента“. Познатом бисмарковом органу пак, „Нордд. Алг. цјтгу“, одговара „Журнал де Ст. Петербург“, па вели, да немачки лист гради хипотезе на томе, што Русија хоће да утврђује градове. То је хипотешка политика. Руски лист упућује немачки на његов чланак о брошири, у којој се расправљало о рату Русије и Француске с Немачком. Подсећа га по том на реч немачког официра, изречеву у брошири једној, у којој се вели, да осећање Русије, да се она нема бојати Немачке, може потицати само из уверења, да се Немачка вазда показивала као највернија пријатељица русијина и да нема основана интереса, који би могао порушити међусобне пријатељске одношаје. Ти назори, писани пре неколико месеци, и данас потпуно одговарају истини.

О познатој **афери с енглеским пуковником Сингеом** дознаје „Пол. кор.“ из Солуна, да је Синге у животу. Порта је гувернерима солунском, монастирском и косовском наложила, нека на сваки начин гледе, да се Синге ослободи. Хајдуци су роба свог одвели у гору, а како је по брдима солунским пао дебео снег, то потера врло тешко пада. Вели се, да отмичари иште 8000 фуната откупа.

Из Цариграда се јавља за намишљен **атентат на султана.** Цариградска полиција на име нашла је и узаптила бомбе и стројеве код неког Пападопула, који вели, да је под енглеском заштитом. Више особа компромитовано је. Истрага поведена. Мисли се, да се радило султану о глави.

ДОПИСИ.

(J. B.) **Будим-Пешта** 24. фебруара. (Трећи и четврти дан бицетске дебате. Коломан Сел и Тиса. Разно.) Предузео сам да вам достављам у кратким потезима општију слику овогодишње бицетске расправе на угарскоме сабору, која би се могла назвати једном од најважнијих те врсте, што су до сада вођене у мађарском парламенту. Како се у њој некако огледа укупна унутрашња ситуација Мађарске, пропрат не ће бити излишан. При том, не ћу изгубити из вида и рефлексије овдашњих владиних и опозиционих листова, што ће нам опет пред очи стављати у доста верним цртежима садању страначку борбу у Мађарској, која се у неколико и нас Срба, овде бар у овој држави изближе тиче.

Имао бих овом приликом да приступим трећем дану бицетске расправе. То је био јучерашњи дан. Оставив на страну Мадараса, Тургоњију (крајње левичаре) и Лихтенштајна (из сједињене опозиције) бешe без сваке сумње јунак тога дана бивши министар финансије К. Сел. Уз њега к'о у присепак дошао би још и Тиса.

Опозиција је узела ту тактику, да овог пута изилази пред владу са позитивним предлозима у место да је то влада учинила. Влада је дакле дошла у положај за њу сасма повољан. Она има да критикује позитивне предлоге, што их је опозиција изнела а ваљало би баш обратно да буде. Без сумње да опозиција у овој прилици располаже са врло јаким силама. Сами капацитети узели су на се, да поједине струке излажу у бору са гледишта сједињене опозиције. Први је отпочео борбу гроф Апоњи. Он је поближе износио предлоге на пољу привредне политике. Јуче је опет говорио К. Сел, критикујући овогодишњи бице строго са финансијалне стране му. И збиља, за то не беше никога позванијега од њега. Говор К. Села врло је важна појава. Данас се њиме занимају у свој опширности сви овдашњи листови. Ево за што је то.

К. Сел је познат, као један од најбољих мађарских финансијера. На том је пољу припознат од свију за капацитета. У том својству одликовао се још за време Деака, као бележник и известилац финансијалне комисије. За министарства Венкхајма и Тисе био је три и по године министар финансије. Септембра месеца 1878. иступио је из Тисина кабинета ли с тога, што из свога уверења не могаше се слагати са политиком окупације, која је претила пропашћу мађарских финансија, што их је он почео тек у ред да доводи. То му сви признају, да је он за министровања му, створио Мађарској кредита на страни. Иступио је дакле из кабинета, јер му је на срцу лежало поболшање финансијалног стања. Није дакле себе проиграо, но му је деловање као министра финансија одгођено. То је узрок зашто су се све странке интересовале, да чују шта ће и како ће говорити Сел, после ћутања му за време од године и по дана, од како је напустио портфељ министарски. То интересовање привукло је јуче врло многе слушаоце. На препуним галеријама беху између осталих и гроф Андраши, кардинал Хајналд и др.

Сел је са државничком озбиљношћу, без сваких страначких страсти изнео пред сабор слику жалосних финансија Мађарске, те крај тога и уз то још додао, да не може дати гласа поверења садањој влади. Да му из ближе промотримо говор.

Стављајући питање државних финансија у први ред, дакле изнад свих осталих проблема, рекао је, да у владиним изказима влада к'о неки оптимизам, који се не слаже ни са садањим стањем ствари, а ни са погледима у будућност. По његовом у истини објективном и ригоровном схваћању, бице Мађарске иде све већма у назадак. Вели, да бице износи управо 32 мил., а не 27 и по, кад се узму у обзир и 2 мил. од продаје државних добара, а после још и остале веће радње, што се ове године имају обавити. Од 1874. па до 1878. године увећани су бруто- и нето приходи државе, а дефицит при свем томе не опада. Особиту је пажњу привукао, када је излагао, како нето-приходи Мађарске износе свега 176 мил. фор. од чега 158 мил. иду на заједничке трошкове, камате, жељезничке гаранције, а тек 18 мил. остају Мађарској за администрацију, правосуђе, привреду и културу. Осуђује особито политику окупације, која је произвела дар-мар у мађарским финансијама. Набројав још многе узроке, што поремећују државне финансије, рекао је, да се том стању не може помоћи у врло брзом времену, ал да би већ сада ваљало отпочети са репормама на томе пољу. На завршетку свога говора рекао је, да не може дати свога гласа поверења садањој влади.

Иза Села говорио је Тиса. Није се осећао способним, да Селу одговара, ал се пустио у полемику са другим неким посланицима, нарочито са грофом Апоњијем. После полемизирања, развио је к'о неки програм. Обећао је старати се о побољшању финансијалнога стања, о ревизији закона о занатима, о уређењу питања жељезничког групирања, о оживотворењу вициналних жељезничких пруга у свој земљи, о реформи у струци правосуђа, о бољој редарственој организацији, о реформама у администрацији, по саслушању анкентне комисије, о преиначењу пресскога закона, па онда закона о слободи збора и договора. На послетку је још изјавио, да је тврдо наумио остати на садањем свом месту, а опозицији светује, де је најбољи пут к министарским столицама: не желети их.

Та два говора сачињавају данашњу дневну тему у престоници. У круговима и у штампи, говор је ли о Тиси и Селу. И паралела је сасма умесна. Већ је више од године и по дана, да Сел није подигао свога гласа у обрану палих финансија Угарске, те је једва дочекан у бицетској расправи. Формално још није приступио сједињеној опозицији, но је ван странака. Чекало се да се види, у ком ће правцу говорити. Важан је то акт, кад сам Сел изриче садањој влади неповерење. „Мађарорсаг“ и „Пешти Напло“ једва дочекаше згоду и прилику, да поздраве Села у колу опозиције. Сви данашњи листови уздижу јучерашњи стручњачки Селов говор. Неки му до душе пребацују, што није изишао на среду са својим позитивним предлозима, са којима мисли, да се може помоћи садањој финансијалној невољи. Но ти преговори немају смисла, јер прошло деловање Селово довољно је познато, те је оно већ само по себи програм. Јучерашњи говор пређашњег министра финансија, задао је јака удара сад владајућој странци и данашњем кабинету. Утеха „Еленера“, као да је Тиса у тикву сабио Гринвалда, Хелфија и грофа Апоњија, врло је слаба. Исти лист до душе има право, када тврди, да је јучерашњи дан решио судбину садање дебате, те тврди, да је Тиси осигурана при гласању велика већина. То се и у напред могло знати. Тиса се побринуо већ за већину. Између осталога, командовано је и 25 Хрвата амо за гласање. Тој победи биће при свем томе врло слаба морална снага. То се већ и у дебати опажа. Док опозиција излази у борбу са тако јаким снагама, дотле владина странка све већма и већма засведочава своју немоћ. Све непријатељске нападе мора једини Тиса да сузбија. Биће без сумње још и других говора, — ал у напред се знаде, да ће ти бити за Тису врло слаба обрана.

Нападај опозиције на Тису знатно је појачан јучерашњим Селовим говором. Данас је опште скоро рећи уверење, да би једини Сел још био кадар довести у ред занемарено финансијално стање у овој држави. Ту наду је он јуче још већма оправдао. Познато је и то, да Сел више не ће никако ступати у кабинет, коме је на челу Тиса. Сукоб ће морати бити, и све ако се и не може догледати време пада Тисе, ал се већ за сад може за извесно рећи, да ће после Тисе Сел морати доћи у кабинет. То време не може бити далеко, јер опстанак Тисин на влади значи уједно финансијалну све већу и већу деруту. Реформа ће се морати отпочети скорим и на пољу финансија, — ал о том су скоро сви уверени, да их је једини Сел кадар спровести. О томе ће се морати водити рачуна и у највишим круговима, ма да онде Сел баш није persona gratisssima.

Држао сам, да је нужно било толико рећи о јучерашњим приликама на уг. сабору, јер бих могао тврдити, да је јучерашњи дан био један од најзначајнијих у овој дебати.

ЛИСТАК.

УМРЕ НАМ И СТЕВАН БРАНОВАЧКИ!

И ти склопи своје увек будне очи!
Опет паде звезда наше мутне ноћи!
И ти скрсти руке неуморна рада,
Кад у њима лежа многа наша нада!

И то срце, што је за род само било,
Врело тако топло, сад се заледило!
За чуварем туже наши рукосади,
Старче, на ког су се углéдали млади!

Кад је српска слога са млакости бон'а
Ми спуштамо у гроб нашега Катона!
Млади губе узор старачка поштења,
И то баш у доба горка искушења.

Па шта ћемо рећи на растанку с тобом?
— Остаћемо дуго над тим дичним гробом;
Врлима се увек једна речца дала,
Сва срца, сва уста ускликну им „**хвала**“!

А гробови на то увек нешто зборе, —
Ја из твога гроба чујем проговоре:
„Који правду бране нек немају страха,
Борите се, децо, до последњег даха!“

То гробови рекну, па онде заћуте,
П' онда само мотре наше даље путе. —
— Земљица ти лака, дико наша стара!
— Ја и у твом гробу још видим чувара!

„Стармали“ З.

ОБРАЗОВАЊЕ.

„Зар нећете и ви, баронице, самном горе?“

„Нећу, драга Кларисо! Та госпоја Шрајнер — и име јој врло лепо доликује, ви добро знате, да је њен муж отпре столар био — нимало ми се не допада. Што је проста грађанка, то би јој опростила — та и откуда ће она да се зна наћи у отмјеноме кругу? Али та њена измудрена смерност долази ми као сакривена охолост, која ме с тога двапута већма жести.

„Тако је — ал она нам је нуждна! Богата, дарежљива и од великога утицаја! Свака ствар, за коју се Шрајнерка заузме, подпомаже се у свима имућнијим грађанским круговима.“

„Неко нуждно зло је она — то допуштам! Зато и немам ништа против њенога ступања у одбор. Али извините, предрага Кларисо, ту госпоју за штогод молити! Па кад би нас она одбила, ја се не би могла умерити!“

„Одбила? — Шрајнерка? — нас? — Али предрага баронице, то је сасвим немогуће! Она мора наш позив уважити за највећу част, — па онда, ко такву циљ не подпомаже, тај је дакако себе проиграо!“

Старија госпоја слегне римени. „Ето већ смо ту“ рекне она; „покушајте вашу срећу — ја ћу вас чекати.“

Богата колица стану пред једну голему лепу кућу у предграђу. Служитељ предстане, прими карту, на којој стајаше: „Клариса од Вирцбургер“ са великим дивним грбом, јер је млада банкирка постала недавно благородна — и однесе је унутра. Одма затим донесе натраг поздрав: „Госпоја Шрајнер моли“ и одпрати своју госпоју у први спрат.

Сала у коју је одведена била, није њу задивила. „Зар тако живе милијунари“? Помишљала је са подсмејом. Кад је прегледала просту пријатну собу; ал одма за тим распрострео јој се по лицу животноме израз неограничене љубазности. Домаћица приступи, висока витка госпоја близу 50 година, врло просто обучена блага и мудра у лицу, које никад лепо није било. —

„Извинићете што вам досађујем пређубезна госпоја Шрајнер! ја долазим у ствари, којој за љубав ваше племенито срце мени ће за цело опростити.“

„Ја стојим на услузи“, одговори домаћица врло пријатељски и врло брзо. Госпоја нигда није једну реч изговорила излишну.

„Установљавамо ново друштво“ почне госпоја Клариса, „друштво, што баш одговара прекој потреби, с тога је и у најновије доба и по разни мести као нпр. у Бечу покренуто. Састао се већ и оснивајући одбор“ — ту именује она неке госпоје од аристократије, финанције и из највиших чиновничких кругова — па молимо вас, да нас и ви подпомогнете! Ми установљавамо друштво за образовање девојака — само име задоста прецизира племениту циљ.“

Госпоја Шрајнер није се у томе подпуно слагала. „Зар нема те исте цељи и наше „Течевно друштво госпоја?“

„Нема, поштована госпојо, никако нема! ја нећу ништа да говорим против тога друштва, које има сувише лепе среће, и славне успехе показати може, заиста нећу — на против ја ћу му купити чланове где год узмогу — али поред тога друштва није ово друштво ново никако излишно, шта више доказују баш да је и ово нужно! Хајде само да разјаснимо језгру и једног и другог потанко! Течевно друштво, стара се да узвиси течевну способност девојака из породице лошијег стања и ништа више. На ту је циљ оно основало читав низ стручних школа, где ће питомице његове изучити се будикаквој готовости, будикаквом позиву безплатно. Једне се изображавају за дечије баштованке, друге за књиговодитељке, треће за телеграфисткиње, четврте за слагачице, пете за кројачице, итд. Све је то лепо и похвално! Али није нужно, да доказујем, да такво нарочито изображење добро долази само оним девојкама, које немогу да се удаду, па на тај начин, могу саме да се издржавају. Једном речи: Течевни завод тежи за трезвеним, практичним прозаичним циљима. Добро! Ал поред прозе зар нема и поезија тако исто права свога, поред користи и лепота, поред њиве и цветњак? Такав цветњак хоћемо ми да насадимо тим друштвом за образовање девојака пружајући више опште образовање ћерима нижих грађана, рукодеља и др., које су на то опредељене, да буду супруге мужевима из истога круга, више образовање од онога, што у јавним школама постићи могу! А нашто? Образовање је већ нека циљ по себи, — одговарамо ми — и баш са тога најидејалнијега гледишта посматрајући, образовање и користи носи! Што је образованији који, то је и бољи и срећнији; само образовање матере могу одгојити децу, коју је могуће образовати. „Више светлости.“ Та опомена умирућега Гете-а нека буде мотто нашем друштву.“

(Свршиће се.)

Данас је продужена бидетска расправа, но данашња седница није се ни из близа уздигла до учерашње кулминантности. Свега су говорила два посланика, један из владине странке, други опет из с едињене опозиције. Њихови говори беху са свим обичне природе на основима, који су нам већ познати. Осим њих држао је говор и министар финансија гроф Сапари. Исти је већином одговарао Селу, наводећи по ново исте доказе, које су још у почетку садање дебате изложили он и референат финансијског одсека. Нада је још, да ће сутрашња седница бити занимљива, јер се ишчекује говор Д. Силађија о реформи администрације са гледишта сједињене опозиције. Не верујем, да ће после њега бити још важних момената за време трајања прорачунске расправе, — којој се краја још за сада не може догледати.

— Јуче је била и седница горње куће, у којој је између осталога дошла на ред и афера Мајтењи-Верховаји. На захтев суда, да кућа изда барона Мајтењија, решила је иста, да га не изда, као с тога, што јој није познато, да ли су под истрагом и остали суделачи у упитном двобоју. То решење изазвало је највеће негодовање у овдашњој штампи. Мисли се, да та ствар још није коначно свршена, и да ће горња кућа на евентуални захтев суда и по други пут издати Мајтењија, већ и у смислу јучерашњег јој закључка.

— Биће ваљада некима познато, а некима и не, да ће 10. марта (по старом) ов. год. владика Арсеније Стојковић у Сент-Андреји држати јубилеум, педесетогодишњу прославу монашког му чина, за које је време толико користи допринео народу и цркви својој. Ми се надамо, да ће овдашњи и сентандрејски Срби све могуће учинити, да ту радосну славу омиљеног нам епископа што лепше и боље увеличају, коме би овако удаљеном од центрума Српства то била лепа утеха у данашњим приликама, када се у нас и на црквеном пољу запостављају старији, заслужнији и признати пријатељи народа, млађима од њих, који још никада не засведочише, да им је на срцу добро народа нам. Оволико напомињем и с тога, да многобројни поштовачи Стојковићеви, што су на страни, не заборave на тај дан, но да од народа изабраног патријарха Арсенија V. и том приликом увере, да он у народу нашем ужива збиља симпатије и признање, које је у истини заслужио својим радом.

Толико и о томе да се зна.

Петроград. Јучерања моја писма и телеграм надам се да сте примили, а ово је још као допуна послатога. —

У 6. сати по подне беше сто царев постављен и зломишљеници су у тај тренутак запалили пећ у којој је динамит био, и која се налази у подруму ради грејања горњи сала царски. Срећа царева, што није сео за објед у опредељено време, јер је принца Хесенског и кнеза бугарског ишчекивао, који су мало доцније дошли били. После разрива цар је благодарио војницима за храбро вршење дужности, јер не само да се нису разбегли, и ако су 10 мртви а 51 рањени остали, већ и сами рањени извршивали су своју дужност војничку, као да и не беше несреће. Бугарски књаз се одма после разрива удалио из дворца. Несрећа је могла при том постићи осим цара још и бугарског књаза, реченог принца и још другу родбину царице. — Три слуге су одма затворене, којима је обична дужност пећке грејати, а четврти је рањен. — Евентуалност експлозије предсказивала се још 2=3 недеље раније, као што се и то говорило, још пре месец дана, да није немогуће да се подминира и сама прква Исакова, кад је придворни свештеник Палисадов почео с предиконице говорити против разних изкушења. Шта више, сад се може веровати од пре распростртн глас, да је једна дама затворена у самом царском двору, која је хтела у саму салу цареву улетити и атентат учинити. — О евентуалној промени и последицама други пут. —ја—

? — **Из Баније**, 9. фебруара. (Светосавске славе. Мађарски листови. Хрвацке обмане на крајину. Шибе у школама крајишким. Разно.) Дан св. Саве прослављен је овамо много јаче и одушевљеније, него икада. Несмјем именовати овђе општине, јер би одмах сљедовала драконичка пођера. Па и доста је што кажем да је заиста тако било на наше задовољство. Занимљиво је то, да су млади Срчићи на слави дивно уз гусле одјевали сложну браћу девет Југовића. Општине дароваше лијепе новчане прилоге, да се доброј ђеци набави поучних српских књига. И на више мјеста говорене су лијепе српске бесједе, у којима је истицана огромна разлика пређашње „хрвацке“ школе, која за св. Саву ништа не знадијаше, „а данас се у школи слави се св. Сава, јер је српске школе подизао!“

И то још биљежим са радости, да је народ раздраган својом школском свечаношћу остао васцијели дан на збору играјући коло и пјевајући пјесме српске све до мрклога мрака. Тако ваља!

Него нешто пикантно сада већ да споменем: Од како је ера мађарска одпочела, ето је бацана по која та мађарска ријеч из Пеште и у ове српске крајеве. На „хрвацким“ жељезницама нијесу ништа ново мађарски натписи, кондуктори огласивају „percz“, на поштама да како познати су „uteljvány“ и већ такове су ствари познате. Али ове године нешто је по дебље појавило се. Мађарски листови и то „илустровани“ заредише јатомце на хрвацке чиновнике. И на читаонице богме навалише ти агенти да се претплата издаје на мађарске листове. У Глини било је по крупних ријечи на то. Ту су неки часници од хрватскога домобранства предњачили — мислите за хрвацке листове? Јок! него баш изреком за „мађарске“. А када баш Србљи попријечили се испред те мађарштине, а ови наши „Мађари“ не имадоше пречега посла; него ударише на „Заставу.“ „Дакле и „Заставу“ треба изоставити.“ И такових „штиклова“....

И тко ће тај хаос премјерити! Већ ако та мађаризација не стоји у свези са хрвацком политиком да се крајина утјелови са „матером земљом?“ Тако хрвацки „народњаци“ подвлаче се г. Тиси, а Мађар лукави тјера своју стару пјесму овамо све јаче и јаче!... На то подвлачење хрвацких „дипломата“ некако младеж њихова не може да схвати, па им хоће и обзоре да полупа у млађаном одушевљењу своме. А шта на то? Ено „прогоне“ ђецу из школе!... Па и у крајини уведене су „шибе“ у школама. Ово је фактум!

Нама Србљима управ није стало до тога. Ми имамо наше српске народне бриге, па тек једва и доспјевамо, да пратимо те политичне „маскараде“. Али с те стране неће да нас оставе на миру. Знамо међу осталим и за крупан један фактум, а ситне неможемо ни пребројати. Тако са мјеродавне стране јуришано је на нас и захтјевано ово: „.... Немојте ви потпаљивати Српство.... а ја ћу потући Старчевићанце.... Не ће вам више они досађивати... И ево овако би најбоље било: да се не зовемо ни Срби ни Хрвати, него да се зовемо католици и ришћани....“ И више тога....“ Ово ја знам из прве руке, а знам и одговор на те лијепе понуде, који није дужан остао са своје стране.

Не мислим да би ко могао од мене захтјевати да у летимичном допису ја исцрпим до дна колико се ту на површини види политичнога страшила. Толико ипак стоји, да је дакле збиља то „Хрватство“ у Крајини само пуста кринка; јер ето се може наметнути па и одбацити! Па још могу људи у „Обзору“ и око њега тако наивни бити, да својој публици престављају питање крајишко као таково „е ће Крајина за три мјесеца прећи под власт бана Мажуранића.“ То је код данашњих прилика богме крупна обмана журналистичка; јер једва што тај блажени сан свој трубише, а опо ево већ ових дана кажу да је Мажуранића преживило крајишко питање!!

Па још једну на свршетку да регистрирам с те стране. Тако поштовани „Обзор“ од 20. фебруара 1880. бр. 41. хвали се е је нашао „нове“ податке у некој књизи богме „хрвацке матице:“ „да овамо у Горњој Крајини није Срба било и то није их било никако све до времена владике Мушицкога.“ То једно. А друго је још пикантније, а то је то: „да су се Власи почели у хрвацку крајину досељавати истом под копац 16. вијека.“

Рећи ћемо због литерарне колегијалности да нам је драго што је гласило хрвацких народњака нашло те своје нове тајне, те је тако само себе објаснио „Обзор“, који је трубио од пре е су Срби овамо тек од „20 година“ постали. Али у самој ствари другче стоји. Најкраће упућујемо на историју сењске бискупије покој. Мане Сладовића, ће се на страни 435. са свијем иначе тврди. Него ми ћемо за вољу саме ствари други пут коју више рећи, јер „Обзор“ научним слогом исвраћа па и денунцира Србе: „е су узрок раздору новоме.“ Да видимо!

= **Ст. Футог.** Глас о смрти честитог старине Стефана Брановачког потресао је веома васцело овомесно грађанство.

Као нека електрична струја прошао је тај глас кроз срца оних који знају поштовати људе поштене људе вредне, људе од начела. Стеван Брановачки о ком су људи компетентнији свој суд изрекли човек је редак, то је онај човек који је на челу наших првака борио се за нашу српску ствар, који је бдио да се очувају наше тешко створене установе, кад год буде повесница, тај неумитни судија о нашим српским стварима, а наиме о нашим последњим саборима говорила, неће бити листа на ком неће светлити име нашег великог покојника

Ретки су људи кроз чији се живот конзеквенција као црвен кончић вуче, као код нашег покојника, таки људи вечито живе.

У добу искушења, кад оно окорели конзервативци каљаше блатом све нове установе, седи старац осуђује старе другове своје, вата се у млађано коло, и као српски великан бори се са заставом у руци против мрачњачких тежња.

Старина вазда озбиљан, мисли много, говори мало, али кад говори, говори достојанствено, слушаш ли га, пораћа се у теби и нехотице неко страхопоштовање, и пред собом гледаш ретка човека. На сабору, у скупштини, у одборима, на конференција, ма и свуд вазда беше од први, и свуд дизаше свој старачки глас за срећу и бољитак свог милог народа за ког се родио, за ког је живео, и за ког је напослетку и умро.

На старост се слабо изговаро, кад га је један млад ваљан Србин, затекавши га у гимназијском ходнику де је на конференцију дошао, запитао, зар сте ви господине већ ту? Одговорио је честити старац: ја имам обичај на уречено време доћи, и желео би да у том млоћима послужим за пример. Негодовао је комоцију млађег нараштаја. На самој болној постељи куцало му је српско срце за свој народ. „Још ово мало века, што ми преостаје, то је све ваше и народно“. Ове речи пек су сведок покојникове силне љубави према народу своме.

Данас га међу живима нема, честито новосадско грађанство одало му је последњу пошту достојно имену његовом, ваљани сомборци, панчевци и србобранци дадоше израза дубокој тузи својој, — али де су друга места? Зар српски народ сад почиње учити тако поштовати своје прваке? Де су први суседи? Де сте футожани? Зар неје заслужио седи старац који је сав свој век у борби за свој народ провео, да му се последња почаст ода?

У Госпођинци 14. фебруара. Хитим да вам јавим: да је данас код нас била ванредна скупштин. седница црквене општине, која чујући да је многоуважена старина г. Стеван Брановачки подпред. саборски у Н. Саду умр'о, устајући изјави своју тугу за губитком који народ српски у честитој старини г. Брановачком губи и једногласно закључи: да се и у нашој цркви огласи и три дана звони.

—ш— **Чента** 6. фебруара. Наша црквена општина обавила је 13. пр. мес. избор пароха под председништвом протопр. намесника г. Шупице који је изборни записник са собом понео да га епархијској власти достави.

Од како је превишњи решкрипт од 10. августа 1868. у живот ступио, пак све до богојављења о. г. а то је за пуних једанаест година састојала се наша скупштина из тридесет чланова, али ове године и то баш 7 дана пред избор пароха изабраше црквени скупштинари себи још 18 нових чланова те сведоше број скупштинара на 48.

Кад је у §. 12. Б. II. превишег решкрипта опредељено да у општини која до 2000 душа броји имају бити 30 скупштинара, а од преко 2000 до 4000, 60; — и кад сви знамо да Чента броји преко 2400 душа, онда је непоњатно одкуда број црквених скупштинара да баш ради избора пароха на 48 подигне. Та кад се није хтело при досадањем остати зашто се онда није бар у смислу горенаведеног параграфа поступило. Нећемо за сад да испитујемо ко је то ново опредељење створио, само тек кажемо „ко је да је није угодио“, боље да се препоповила скупштина иступањем једне трећине као што то парагр. 19. прописује ком се овде већ од 6 година није одговарало.

Дан избора ове нове скупштине обављен је на богојављење у цркви и одмах сутра дан на св. Јована до подне обављен беше избор. Дакле за 24 сата! а парагр. 15. прев. решкрипта вели да се дан избора има на 8 дана напред објавити; да ли је ово из незнања или баш хотимице тако ухитрено још се незна, али је извесно да многи бирачи не дознавши за тај журни избор спречени беху да своје бирачко право врше.

Определдња §-а 16. са свим јасно показују којим се начином избор скупштинара и гласање обављати има, али код нас се није на то обзирало, већ се кандидацијом послужило, наиме, четворица из одбора у побочној соби написаше 18 имена на листу и скупштини их на усвајање односно на подврду поднеше, да ли је и то из незнања или хотимице учињено? но како му драго било, тек је јасно да се црквена скупштина о §. 12. 15. 16. и 19. прев. решкрипта крупно огрешила чега ради је своим склопом незаконита постала, те некомпетентна била да избор пароха обави, што свеснијим бирачима повода даде да седми дан т. ј. баш на дан избора свој у горњем смислу мотивиран протест меродавној власти поднесу с молбом да се најпре законита скупштина склопи и тек онда избор пароха обави, те с тим и праведној ствари а и самом закону задовољштина набави; што се личности изабраног г. пароха као и осталих г.г. кандидата тиче, нећемо за сад ништа говорити, него ћемо пречи за један корак даље а то је к нашој политичној општини.

И овде баш није све на чисто. Дана 22. дец. п. г. позове општинско поглаварство свог благајника да годишњи рачун положи, ово је иначе кнежев посао, али је г. касир то рачуноводство себи присвојио, шта више није му други кључар од потребе био, премда у осталом овај свој — други — кључ од касе при себи има, али га не употребљава нити се сећа да је општински новац кадгод са његовим зоањем у касу остављен — предаја рачуна дакле одпочета није реченог дана (а канда ни данас још) на чисто, оно само се наишло на неки дефицит од 525. ф. Међу тим је наступио божић, а за тим одмах избор нових поглавара, ком приликом и нов касир изабран буде, но овај одмах трећи дан солгабировату оде и своју оставку на благајништву даде, за коју се незна да ли је усвојена или не, јер одонуд никад ништа не дође, а међу тим бивши касир непрестано као благајник благује.

Каже се да је г. бележник солгабировату званичну пријаву поднео, што се дефицита тиче, даље се зна да су два поглавара г. солгабирову лично предстали и о дефициту га известили, кажу да им је онда г. солгабиров обећао да ће овамо доћи да ствар извиди, а како је исти господин иначе строг и правичан то се је надати да ће онкод ове важне ствари своју пажњу удвостручити.

Фаркаждин на Сретеније. 1880. Од времена како нам школе, а с њима и учитељства подлегоше државном надзору, од то доба скоро никако не чусмо — бар у бившој војеној крајини — да се „беседе“ и овима подобне забаве ван вароши приређују.

Овој појави је лако наћи узрока. Пре но што је закон од 1877. школе у крајини себи подчинио, држасмо да су школе вероисповедне, па су дотични учитељи помоћу пријатеља народног развића, приређивали местимеце „беседе“ које су у школским просторијама одржаване, а није томе нико на пут стао, да се ове у школама обављати могу. Сада пак не може општина с правом рећи: школа је наша, па можемо у њој што оћемо чинити, јер је преузвишени г. министар просвете, једним својим одписом забранио у школским собама — ван предавања школ. младежи — никакве друге забаве да не сму се обављати.

Када се узме да су наша школска здања овим забавама, као што су „беседе“ најпристојније одговарала а поред ових, ретко се у ком месту тако сходна локала наћи може, онда је ту већ доста велики недостатак, што онемогућава ове, успешно и даље приређивати.

Друга је и поглавитија околност против „беседама“ у нас на селу та, што је наше српско учитељство потиснуто државним надзором тако, да им се сваки покрет у школи и ван ње озбиљно мотри. Шта више, доживисмо један случај, да су у једном околном селу, пријатељи Срба свог учитеља министру просвете пријавили, да је омладинац, и да почешће нека повећа писма уредништву „Заставе“ одашиље и т. д.

Дакле Србин учитељ не сме рећи да је Србин па и српски мислити крати му се! Тако не давно рече један господин што угледнију пошту државног звања моментално ужива, ово: који би се усудио интересе своје народности у неколико потпомагати, томе би — по мислима реченог господина — извесно подписан био „путни лист“ за — — —?

Ето то је позитиван разлог са ког престадоше по селима „беседе“ којима увек циљ беше, народу у неколико песмом и говором умне хране пружати.

Што ове врсте довде написасмо, даде нам повода фаркаждинска беседа, што ју је овдашња ново-основана певачка дружина у корист сиротих ђака, овдашње српске основне школе, на три јерарха приредила.

Покретач оснивању певачке дружине беше гђа Даринка Мравићка. Она је челичном вољом прионула, те је не само певачко друштво склопила, већ је ово и у певању обучавала. Слава ти дична Српкињо!

Што се беседе тиче, она је на подпуно задовољство публике испала. Публике је — ван околних села — и из Вел. Бечкерека бројно било. Чиста прихода остало је 35 ф. за који ће се новац сиротој школ. деци књига и одела купити.

Поздрављајући ново-основану певачку дружину, желимо јој у будуће повољна и трајна напретка у свом подузећу.

Желети је да се наши млади трговци ове околине на дичну узор Српкињу гђу Мравићку угледају, па да том ставом народољубља и у својим местима пођу. Та вами је г. трговци неограничен делокруг у оваковим приликама, у толико већма, што сте независни те немате од кога презати, а помоћ вам неће ни један — који се чланом српског народа још осећа — одрећи. Делајте г. трговци и тим покажите сваком, да клица омладине српске још угинула није. Н.

Највиша вода у марту месецу 1880. код Новога Сада.

У Бечу 12. (24.) фебруара 1880.

Синоћ у пет часова кренуо се је лед код Беча. Дунав беше 3.00 м. на врхунцу. По овим сад од прилике да прорачунамо даљи Дунављев ток. Око 1. марта (18. фебр.) биће у Будим-Пешти највећа вода. Дунав ће ту до 7.00 м. а можда и више надоћи. Срећа је по Будим-Пешту ове године, 1. што већ 13. јануара, кад оно беше Дунав 5.43 м. висок, неимаде вода толику силу, да и сав лед крене. Јер како је овај онда био једар и силовит, загатио би се јамачно њиме Дунав у теснацу испод моста спајајуће жељезнице супрот Палатиновог врта ниже Будим-Пеште, те би ударила вода на успор, и морала прелити између нове Пеште и Пеште, и рупити у варош; друго опет је срећа, што одоше том приликом, — испод леда, — у дебљини од 2.40 м. велике воде, и то сав истопљени декембарски снег без да је од оног доба много и знатно пало новога), која би вода, да није било тога, — сад тек заједно са јучерањом и са тим многим ледом, морала између оних десет разних мостовних ражњева и стубова у Будим-Пешти да се провуче и пробије, што би заједно износило најмање на 900 мет. воде на водомери пештанској.

Ако пође лед у Пешти доиста 1. марта, онда ће бити Дунав највиши у Мухачу 5. марта, у Новом саду пак тако између 9. и 12. марта (26—29. фебруара.)

Из истог разлога, што ће у Пешти овај пут бе-

зопасна бити велика вода, прећи ће и Нови Сад, по свој прилици добро, јер као што реко: децембарски снег се истопио почетком јануара у подунављу и подрављу и поред вас тамо прохујао оно 21. јануара са 4.16 м. над нулом висине, а новог снега није много пало од оног доба. Али зато вам ваља ипак да будете на опрезу, особито, ако би донде павалиле многе кише више Новог Сада.

Године 1876. беше највећа вода у Пешти 25. фебруара, у Новоме Саду пак тек 21. марта. Растојање дакле од 25 дана. Можда су данашњи услови други, јер видимо опет ове године у јануару, где је врхунац Дунављев испод леда у Новом Саду само за осам дана касније се указао но у Будим-Пешти.

Тај исти разлог важи и за Потисје, у којем је опет већ средом децембра знатна част снега одишла, тако да ће овогодишња вода за цео метар можда нижи бити но лане.

Ово вам хтедо да јавим са пријатељским поздрављем. **Ј. Стефановић Виловски.**
major.

Нови Сад, 16. фебруара. У Петрограду умрло је словениста на гласу, велики ученик руски, Исмајил Ивановић Срезњевски, 8. (20.) фебруара о. г. ноћу у 78. години свога века. Велики сабратски руски народ подеси дакле немила коб смрћу реченога веленаученика, старине Срезњевског, у исти дан, кад и нас Србе смрћу не заборављеног нам старине Стевана Брановачког. Другом приликом коју више о том заслужном свесловенском књижевнику и учитељу.

— Јавили смо, да се у четвртак пред вече кренуо лед с Дунава испод наше вароши, потиснут од горњег. По што је одавде па до Земуна Дунав био пун леда, то се у петак око 2 сах. за јутра по ново испод наше вароши загуши и застане и још једнако стоји. Но како је из Земуна јављено, да се од онуд данас по по дне око 3 сах. кренуо даље, можемо се надати, да ће и код нас сутра, прекосутра бити чист Дунав.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

Будим-Пешта 28. фебруара. На молбу саборског одбора патријарх поклонио народу свој fundus instructns, коме је вредност 30.000 фор.

НОВИЈЕ.

— Бечком „Дјче-цјтгу“ јављају из Цариграда, да Порта води преговоре са васијонским патријархом ради отцепљења новопазарског пашалука од црквене заједнице с Босном. Порта би хтела, да се за новопазарски пашалук оснује засебна епископија са столицом у Сеници.

— Стара „Преса“ дознаје, да се српски заступник Марић са двојицом мерника 14. о. м. кренуо из Београда у Беч, да настави преговоре о железници.

— Попут других држава Белђија и Грчка такође су признале независност Румуније.

— „Пешт. Жур“. телеграфишу из Букурешта и јављају, да ће се румунским коморама скорим поднети предлог о закону, да се Румунија проласи краљевином. Вели се још, да ће ради могућих евентуалности Румунија с Аустро-Угарском, Немачком и Енглеском закључити савез за обрану и напад.

— Истом листу телеграфишу из Париза, да је познати Хартман признао, да је он виновник московског атентата.

— Као најновија мера против нихилиста, на место петроградског гувернера постављена је врховна комисија под самосталном управом и на челу јој гр. Лорис-Меликов, који је добио најширу пуномоћ, да енерђично савлада револуцијонарске смутње. Досадашњи петроградски ђенерални гувернер, Гурко, остаје војени заповедник. У комисији седе заступници разних ресорта, који имају вршити начеоникове наредбе и олакшагати суделовање ресората.

— „П. Лојд“ дознаје из Беча, да је Порта примила сализберијев предлог о грчком питању, ма да су по том предлогу и Порта и Грчка искључене из међународне комисије, која ће на лицу места означити границу. Свака велесила биће у комисији заступљена једним дипломатом и једним војником, но свака ће имати само један глас.

Стање воде и температуре.

Нови Сад 18. фебр. вода 2·17. — 19. фебр. вода 2·25. — 20. фебр. вода 2·40. — 21. фебр. вода 2·56. — 22. фебр. вода 2·70. — 23. фебр. вода 2·88. — 24. фебр. вода3·02. — 25. фебр. вода 3·10. — 26. фебр. вода 3·24.

Земун 18. фебр. вода 2·34, темп. плус 2. — 19. фебр. вода 2·66, темп. минус 6. — 20. фебр. вода 3·06, темп. минус 5. — 21. фебр. вода 3·45, темп. 0. — 22. фебр. вода 3·85, темп. плус 3. — 23. фебр. вода 4·29. темп. плус 3. — 24. фебр. вода 4·09, темп. плус 5. — 25. фебр. вода 371, темп. плус 1. — 26. фебр. вода 3·40, темп. плус 1.

Осек 20. фебр. данас после подне кренуо се лед делимице код Барча.

Осек 21. фебр. Лед који се јуче код Барча покренуо стао је тог истог вечера под Барчом.

Осек 25. фебр. Од јуче кренуо се густ лед од Вараждина од Чађавице на доле још стоји.

ИЗЈАВА.

„Застава“ од 25 јан. о. г. бр. 12 има допис из Карловца у којем међу осталим стоји ово:

„Сада већ сви знадемо, да извјестни хрватски кругови познају ону чивутску тактику ловити „прозелите“. Према томе нека је доста да тије прозелита и овђе има!... Зли језици говоре, да је један од српских „педагога“ онако под видом „чесности“ примио се угледнога мјеста у промицању хрватског школскога закона од године 1874 за пучке школе“.

Да штована публика „Заставе“ не би ове речи криво тумачила и посумњала у поштење које год невине личности, сматрам за дужност своју, да изјавим ово:

Овдашњи српски учитељ г. Владимир Красић примио се још пре две године потпредседништва учитељске задруге поджупаније карловачке, те полазио задружне седнице, а у неким и председавао. Но не знам, из кога узрока, никад ниједне речи не хтеде о том ником од својих да каже, па ни мени, своме управитељу и иначе добром личном пријатељу. Кад је поменути допис изишао, те ја у чуду сазнадох, кога се исти тиче, позовем г. Красића, да даде изјаву, и нека јавно каже, шта је у ствари; но он ми рече, да на тај допис изјаве не да. С тога дајем ја ову изјаву, с додатком, да г. Красића не могу ни бранити ни нападати; бранити с тога не' јер је од мене своје подпредседништво тајно; а нападати такође не, јер бар до сад никад писам посумњао у његово поштење. —

У Карловцу 5. јануара 1880.

ПЕТАР РАДУЛОВИЋ
управитељ срп. учит. школе.

ЈАВНА ЗАХВАЛА

Усљед похаре кр. поште између Бешке и Новога Сланкамена, незнатно је украден 1 ковчег са разним стварима у вред. 116 фор. 25 новч. који је сопственост овд. пошт. гг. браће Натошевића. Потписани је као кр. поштар поменуту своту новца подмирио; но ипак исти мени 52 фор. поклонише, да неби ја сам исту штету подносио. У име такових племенитих срдаца, потписани свечано изриче јавно топлу благодарност.

Н. Сланкамен, 11 фебруара 1880.

АНТОН ДОЛДЕРЕР
кр. поштар.

Јавна захвала.

Преч. госп. Сими Мајинском пароху у Сентомашу и госп. Вељку Загорици краљ. поштару у Сентомашу (бив. суграђанима нашим), почасним члановима наше читаонице, који изволеше пр. год. по 5 фор. у корист наше читаонице поклонити, на чему им се од стране читаон. друштва овим усрдна захвала изјављује.

Уједно јавно се благодари и благор. господину Мити Поповићу песнику и адв. у Сомбору, такође нашем поч. члану на поклоњеним књигама, нашој библиотеци. Живили!

Из ред. скупштинске седнице Срп. читаонице у Петрову селу, држане 1. јануара 1880.

Ур. Михајловић секретар. **Ђорђе Павловић** председник.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СИСАК 22 фебруара. (Шипуш и друг.) У житној трговини неимадосмо последње време знатне промјене, но пошто су се воде од леда ових дана очистиле, надат се је живахнијем промету у обће.

Пшеница као и прије без већег потраживања, маленкости получују, фине банацке робе фор. 14.20—30 а хрвацке око фор. 12— м. ц.

Кукуруза има односа, но не у оној мјери, како се је то очекивало, будућ робе за морске пределе из америке долази, по чем за нашу робу знатна конкуренција настаје. Цена је првом банацком кукурузу до фор. 8 — хрвацкој фор, 7. 70—80, а босанској се именује око фор. 7 60—65. Чини се инак да ће цене чвршће постати.

Јечам без знаменитости.

Зоб је на добром односу, и получује прва банацка роба око фор. 7.40—50 хрвацка лепа фор. 7.25—30 босанска нова до 7 — а стара с новом мешана до фер. 6.75—80.

Пасуљ бели стари фор. 10 — нови фор. 10.50 шарени фор. 7¼ до фор. 8 —

Шишарке старе фор. 10 до фор. 10½, а нове лено фор. 12.75 до фор. 13. —

ИСПРАВАК.

Кад би ћутом преко већ два дописа од разних дописника у „Застави“ изишавших, где су покојницу супругу Атанасија Гереског Хеленом назвали прешао, држим да би сваки помислио, да сва њена испричата дародајања учињена песу из срца православне Српкиње истицала, него да би по имену изнетом Хелена друге вероисповеди бити имала.

У атар њеног српског имена, стављам исправак, да се је она не Хелена већ чисто српски Јелена звала, под којим је именом опојана, и под којим ће у успомени храма св. Саве у Черевићу у диптикову као Јелена супруга Анасија Гереског уведена бити. У погледу спровода је све као што дописници нацрташе било, тврди **Јован Михајловић**
парох.

Курс бечке берзе 16. (28.) фебр.

5% металица	71 —
5% народног зајма	72.—
Сребро	—.—
П. кр. дукати	5.50
Наполеондори	9.40
Немачке марке	57.90

ОГЛАСИ.

Оглас.

Од стране патроната српске велике новосадске гимназије као старатеља фонда гимназиског, даје се овим на знање, да има новаца за издавање под зајам на интабулацију по 8 процената. Потражиоци могу се упитати у канцеларији фонда гимназиског (где се парохијал уплаћује). 2—3

НА ЗНАЊЕ.

Подписана управа јавља својим члановима I-га кола, да ће се главница од 104 фор. са делимком од 14 фор. и припадајућим делом од резервног фонда са 12 фор. и 50 нов. по честицама првог кола од 1. римског марта о. г. у заводу исплаћивати.

УПРАВА
„Српске задруге за међусобно помагање и штедњу у Н. Саду.“
2—2

ОБЈАВА.

XV. редовна главна скупштина „НОВОСАДСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ“

држаће се 11. марта 1880. у 2 сах. по подне у сопственој дворани и овим се п. т. акционари по смислу §. 16. 17. и 18. друштвени правила позивају на ту главну скупштину.

Предмети већања:

1. Извештај управе.
2. Извештај надзорног савета.
3. Преглед биланције и одређење дивиденде.
4. Избор 4 члана управе по §. 21. статута.
5. Избор одбора за оверовлење записника главне скупштине.

У Новом Саду 1. фебруара 1880. **УПРАВА.**

Примедба. Господа акционари, који желе суделовати и вршити право гласа на скупштини, умољавају се, да по смислу §. 16. своје акције најдуже до 3. марта 12 сах. пре подне положе код управе завода. 3—3

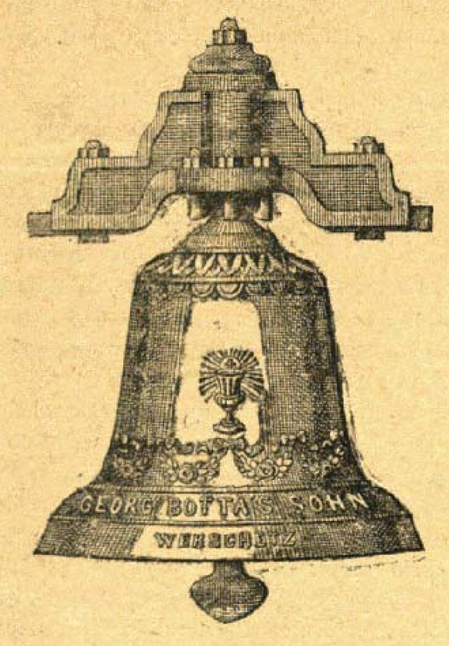

У ЗВОНОЛИВНИЦИ ЂОРЂА пл. БОТА СИНОВА У ВРШЦУ

израђује по старој и новој системи, са гвозденим, дрвеним крунама

хармонично удешена звона

по најумеренијој цени, са гаранцијом на више година.

Такођер прима горња фирма

стара звона на преливање

са исплатом на више година. 9—15

Лекарна код „св. Леополда“ у Бечу

Stadt, Ecke der Planken- und Spiegelgasse,

Philipp Neustein,

препоручује п. т. публици низ правих лекова који сваком приликом као лек свој успех показаше. Хиљаде сведочби леже на угледу. Умољава се П. Т. публика да само оне предмете за праве сматра на којима наша фирма стоји.

НАЈШТАЈНОВЕ УШЕЋЕРИСАНЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ СВ. ЈЕЛИСАВЕТЕ нешкодљиво чисте крв, помажу понајвише код утробних болова, променљивих грозница прсобоље, подкожни и очни болова код деце и жена, код тврде столице која је једино вредо многих болести. Ова је пилула најодличнији и најбољ и производ ове струке. 1 свежањ, 8 кутија садржавајући 20 пилула, košta 1 ф. по једна кутија 15 н.

Исте су са частном сведочбом двор. саветника проф. Пита признане.

Beaume Girome, особито средство против назеба, 60 новч.

Dr. Callmana боја за косу, сасвим нешкодљива овим средством добивају седе длаке своју боју (црно, смеђе, плаво.) Košta фор. 3.—

ИСТОЧНИ ПРАШАК за женске, даје лицу глаткоћу, финоћу и мекоћу (бело или ружичасто) 1 ф. и по 50 н.

ЕЛЕКТРО-МОТОРИЧКИ ОВРАТНИК због тешког излазења зуба код деце, са особитим успехом употребљивано 1 ф. 50 новч.

El Bénito једино средство против испадања косе и перут сасвим одстрањује 1 ф. 80 н.

Др. ФРЕМОНТА ПРЕПОДОБНИ ЛИКЕР најбоље средство за ојачање и оживљење тела, 2 ф.

ЦИГАРЕТЛЕ ОД СМРЧЕВИНЕ, најбоље средство за загушљиве и прсоболне, 25 ком. 1 фор.

Др. ПИМИТА гуако-препарати:
- ГУАКО-ФЛАСТЕР против рака, слабости костију и сваковрстни рана 3 ф,
- ГУАКО-ТИНКТУРА против нечисте крви и катара у стомаку ф. 1.50, 2.50, 4.—
- ГУАКО-МАСТ против сваког бола употребљује се фор. 3.—
- ГУАКО-ЕСЕНЦИЈА против зубобоље и хрђавих зубу фор. 1.50.

АРОМАТИЧАН ЛЕК ПРОТИВУ КОСТОБОЉЕ препоручује се сваком који од костобоље и реуматизма пате. 70 н.

Injection Cadelle лечи у најкраћем року капавицу (гонорија, бели ток) без сваке посљедице 1 ф. 60 н.

ЛЕК ПРОТИВ ГУШЕ, са најбољим успехом употребљује се против надутог врата 70 новч.

УМЈЕТНИЧКИ СОК, начињен од најбоља корењаиз Швајцарске. Ублажује одма сваки кашаљ и прсобољу. 70 н.

Kumis особито средство противх рђавог варења, диареје мршављења и слабости, цена по флаши 80 нов.

Menthin најбоље средство а стомак, утиша грчеве, употребљава се за зубобољу устну воду, 50 нов.

Margaritte — бонбони за кашаљ 30. нов.

Oreillon, употребљује се против увобоље, тешког слуха, зујања и т. д. 70 нов.

ОДОНТИН ЗУБНО ТЕСТО, и најцрњи зуби постану бели 70 новч.

Po-ho увожен из Кине ублажује и најжешће мигрене и главобољу, 1 фор.

Др. БАЈЕРА ПРАВИ ПУЛХЕРИН, најбоље средство против пега, даје лицу боју ружичасту и белу по 80 н. и 1 ф. 50 новч.

Royer-ова хемероидна маст, препоручује се свима који пате од хеморонда. 1 ф. 60 н.

Salicil-antisuitin, најбоље средство против знојења ногу и руку 50 нов.

САЛИЦИЛ-САПУН, најбољи и најјефтинији сапун 25 н.

ШИРЕРОВЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЗУБЕ, најбоље средство за шупље зубе 25 нов.

Storax Crême, чудновато делује против подкожни болести 25 нов.

ВЛИНЗОВА АРТИЈА, против кијавице, прсни назеба, вратобоље 1 ф. 20 н.

Др. ХАЈДЕРА ПРАШАК за зубе 35 н.

Сгуснуто швајцарско млеко по 55 новч. **Брашно за децу** од **Nestlé-a** по 90 новч. **Питатни прашак** дра **Gölisch-a** по 84 нов. **Анатеринска вода** за уста од **Popp-a** по 1 ф. 40 н. **Екстракт меса** од **Liebig-a** по 80 н. ¼ фунте. **Тесто** за зубе од дра **Pfeffermann-a** по 1 ф. 25 н. **Резеде помада** од **Polt-a** по 1 ф. 50 н. Ових ствари имаде увек свежи на стоваришту. Велико стовариште парфимерија, сапуна, помада првих париских фирма. **Чоколаде** од Compagnie francaise од 60 нов. до 3 фор. фунте, праве **руски тој** по 1 фор. ¼ фунте. Стовариште свих могућих справа као: крестира, шприцаљки, бандажа и т. д. најјефтиније Велико стовариште четака за зубе, белила и других предмета за тоалету.

Препоручујемо пошт. публици ушећерисане лекове као: Кинин, Копаива, Доверски прашак, гвожђе, рибњу маст, бромкали, јодкали, рабарбер, двострука сода вода, магнезија, по најјефтинијој цени.

Најпознатији специјалитети фармације и парфимерије француске, енглеске, америкавске, немачке, швајцарске и аустријске, налази се код нас на стоваришту. Имамо на стоваришту и разашиљемо гратис ценовнике од свега што спада у струку фармације, парфимерије и тоалете од светске изложбе у Парису 1878 год. Обраћамо особиту важњу на књижицу: **Dr. Roil's Schönheits- und Gesundheitspflege.** Цена 50 нов.

ПИВО које има у себи гвожђа, боље и здравије од свих препарата. Здраве, реконвалесцентекрепи и храни. Цена 50 нов.

Разашиљемо или за готов новац или ти пак са поштанским подузећем, те дајемо купцима на више купују знаменити рабат. 11—12

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић,

Српска народна задружна штампарија.